

ISSN : 1301-1197

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ

1. Sayı

SİVAS - 1996

İSLÂM, İNSAN, HZ. MUHAMMED (s.a.v.)

VE

EVRENSELLİK

Yrd. Doç. Dr. Ramazan BOYACIOĞLU*

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, İslâmın bir bütün olduğunu ve ilk peygamberden son peygamber olan Hz. Muhammed (S.A.V.)'e kadar gelen peygamberlerin hepsinin tek bir İslâmı tebliğ için gönderildiklerini ortaya koymaktır. Ayrıca beşeriyeti barış, kardeşlik, birlik ve bütünlük içerisinde fitratına uygun olarak yaşatmak amacıyla olan bu dinin evrenselliği vurgulamaktır.

Yurt dışındaki gezilerimiz sırasında karşılaştığımız, bazı çevrelerin ve kişilerin İslâmın evrensel bir din olup olmadığına dair sorularına cevap vermek, ülkemizde İslâm konusunda yeterli bilgisi olmayan şahısları, az da olsa bilgilendirmek de, bu makalenin yazılışının bir diğer amacı oluşturmaktadır.

Silm ve selâm kökünden gelen barış, güven, huzur, kurtuluş alamları olan İslâm kelimesinin anlamı "teslim olma, itiraz etmeden âmirin emirlerine uyma" mânâsına gelir.¹ Bu itibarla gökler, yeryüzü, güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, kuşlar, insan kısacası Allah'ın yarattığı ve O'nun emrine uyan her varlık Allah'a değişik şekillerde itaat etmişler ve buyruklarına boyun eğmişlerdir. Allah, gökleri ve yeryüzünü yarattıktan sonra, göklere ve yeryüzüne." İsteyerek ve istemeyerek buyruğuma gelin" dediğinde ikisi de "İsteyerek geldik" (41/11-12) diye cevap vermişlerdir. Ayrıca değişik surelerde, "Göklerde ve yeryüzünde kim varsa, ister istemez kendileri de gölgeleri de sabah akşam Allah'a secde eder" (13/15). Yedi gök ile yeryüzü ve aralarında olan kimseler O'nu tesbih ederler. O'nu överek tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz onların tesbihlerini anlamazsınız" (17/44). "...Davut ile birlikte tesbih etmeleri için dağları ve kuşları tesbih altına aldık..." (21/79). Göklerde, yeryüzünde olan herkes; güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar ve canlı yaratıklar ve de insanlardan birçoğunu Allah'ı, tesbih ettiğini görmüyor musun?" (22/18) gibi pek çok âyet vardır. Bu âyetlerden anlaşıldığı gibi her şey Allah'a isteyerek ya da istemeyerek boyun eğmiştir. Ancak bizim burada üzerinde durmak istediğimiz konu, Allah'a isteyerek boyun eğmesi gereken insan ile onun için gönderilen İslâm'dır. Yani bütün insanlığa hitabeden İslâm'ın evrensel bir din oluşu ve insanın günümüzde onu kimlere ve nasıl tebliğ edeceği hususları üzerinde duracağız.

A- İnsanın Yaratılışı ve Yaratılış Sebebi

Allah gökleri ve yeryüzünü yaratıp, yeryüzünü insanlar için hazırladıktan sonra sıra insanın yaratılışına geldiğinde meleklerle: "Ben yeryüzünde bir halife var edeceğim buyurunca, melekler orada bozgunculuk yapacak, kanlar dökecek olanı var mı edeceksin? Oysa biz seni övüyoruz ve yüceltiyoruz" dediklerinde, Allah "Ben sizin bilmediklerinizi bilirim" (2/30) deyip insanı yaratıyor ve bütün isimleri ona öğretiyor (2/31-33). Daha sonra Allah meleklerle ve İblis'e, yarattığı Adem'e secde etmelerini emrediyor; meleklerin hepsi bu emre uyup Adem'e secde ettikleri halde İblis, kendisinin ateşten Adem'in ise çamurdan yaratıldığını ve bunun için kendisinin Adem'den daha üstün olduğunu gerekçe gösterip gururlanıyor. Adem'e secde etmeyi reddediyor, kâfirlerden oluyor ve cennetten kovuluyor (2/30-34). Bundan sonra Allah, insanın (Ademoğlu) huzura kavuşması için, yarattığı tek nefisten eşini yaratıyor (7/189) ve her ikisini de (Adem ve Havva) cennetine koyuyor; orada onlara istediklerinden serbestçe yemelerini sağlıyor yalnızca

* C.Ü. İlahiyat Fak. İslam Tarihi Anabilim Dalı Öğr. Üyesi.

¹ el- Müncid, Beyrut tarihhsiz. s.347; el-Mu'cemu' l- Arabiyyu'l Esasi, "İslâm", Alecco, 1989,ç. 637-639; el-Mü'cemu Metni l-Lugat, Beyrut 1959, 3. s. 199-120

bir ağaca yaklaşmaları yasaklanıyor; aksi halde zalimlerden olacakları bildiriliyor ((7/19). Bu arada Adem sebebi ile cennetten kovulduğu için kıyamete kadar kendisine izin verilmesini isteyen böylece her fırsatta insanı yoldan çıkarmak için çalışacak olan şeytan, Adem ile Havva'ya yaklaşarak ve yemin ederek onlara: "Rabbimizin sizi bu ağaçtan menetmesinin sebebi melek olmanız ya da burada temelli kalmanızı önlemek içindir (7/20) diyerek onları aldatıyor, onların yasak ağaçtan yemelerini sağlıyor ve cennetten çıkılmalarına sebep oluyor. Bundan sonra birbirlerine düşman olarak yeryüzünde yaşayıp orada ölecek ve orada dirilip çıkarılacak olan (7/25) insan, zamanını tam bilemediğimiz zalim ve cahil olduğu bir anda, göklerin, yerin ve dağların kabullenmekten çekindikleri, korktukları için almadıkları emaneti üzerine alıyor. (17/70).

En güzel şekilde yaratılan (95/4) ve şerefli kılanan (17/70) insanın yaratılış sebebi Allah'a kulluktur: "ben cinleri ve insanları bana kulluk etsin diye yarattım" (51/56), "İbadetiniz olmasa Rabbim size ne diye değer versin" (25/77), "Sizi bana yaklaştıracak olan ne mallarınız, ne de çocuklarınızdır. Ancak inanıp iyi ve güzel iş yapanların, işte onların yaptıklarına karşıyık mükâfaatları kat kattır. İşte onlar cennet odalarında güven içindedirler (34/37); verdikleriyle denemek için sizi yeryüzünün halifeleri kılan ve kiminizi kiminize üstün kılan O'dur" (6/165), gibi âyetler insanın yaratılış sebebini güzel bir şekilde açıklamaktadır.

Yeryüzüne yerleşen insan, zaman içerisinde çoğalarak çevreye yayılırken zaman zaman da yoldan çıkarak sapıklığa varan davranışlarda bulunmuştur. İşte bu anlarda kendisine Allah tarafından elçiler gönderilmiştir.

B- Peygamberlerin Temel Mesajları ve İslâmî Evrenselliği

Zamanla yoldan çıkan insanları yeniden Allah yoluna döndürmek için Allah, her ümmete;

"Allah'a kulluk edin, azdırcılardan kaçının" diyen bir elçi göndermiştir (16/36). Hz. Adem'den sonra gelen bütün peygamberler, insanları Allah'a kul olmaları, teslim olmaları için çaba sarfetmişlerdir.

Başlıkta da belirttiğimiz gibi müslüman olarak bütün peygamberlerin getirdikleri din, İslâm dini idi ve kendileri de müslümandılar. Bununla ilgili olarak yüce Kur'an'da değişik âyetlerde şöyle zikredilmektedir.

Hz. Nuh (a.s.) halkına "Eğer yüz çevirseniz bilin ki, ben sizden bir ücret istemiyorum. Benim ecrim Allah'a aittir. Ben müslümanlardan olmakla emrolundum" (10/72).

Hz. İbrahim'e (a.s.) Allah: "Teslim ol" dediğinde o da: Alemelerin Rabbine teslim oldum, demişti. İbrahim bunu oğullarına vasiyet etti. Yâkup da: Oğullarım! Allah, bu dini size seçti. Siz de O'na müslüman olarak can verin, dedi." (2/171-132).

Yine Hz. İbrahim'le ilgili olarak "İbrahim ne bir Yahûdi ne de bir Hristiyandı, ama o doğruya yönelen bir müslümandı. Puta tapanlardan değildi" denilmektedir (3/67).

Hz. Lut (a.s.)'ın halkı ile ilgili olarak Allah, Lut'un kavmini helak etmeden önce orada bulunan insanları çıkardık, dedikten sonra "zaten orada bir ev halkından başka müslümanlardan kimse bulamadık" buyurmaktadır (51/36).

Hz. Yusuf (a.s.) ise şöyle dua eder "...Ey gökleri ve yeri yaratan! Sen dünyada ve ahirette benim sahibimsin. Beni müslüman olarak öldür ve beni iyiler arasına kat" (12/101)

Hz. Süleyman (a.s.), besmele ile başlayan Belkıs'a yazdığı mektubunda ise "bana karşı baş kaldırmayın, müslüman olarak bana gelin" (27/31) demektedir.

Hz. Musa'nın bir sihirbaz olmayıp gerçekten Allah'ın elçisi olduğunu anlayan sihirbazların, ona inanmaları üzerine kızan ve elleriyle ayaklarını çaprazlama keseceğini söyleyen Firavun'a sihirbazlar; "Doğrusu biz ancak Rabbimize döneriz. Rabbimizin âyetleri gelince onlara inanmamızdan dolayı bizden öç alıyorsun. Rabbimiz! Bize sabır ver ve canımızı müslüman olarak al" demişlerdir (7/126).

Hız. İsa (a.s.) döneminde ise, Allah Havâriilere, "Bana peygamberime inanın" dediğinde onlar da; İnanđık, bizim müslümanlardan olduğumuza şahit ol" demişlerdir (5/111). Yine başka bir âyette Havâriiler; "Biz Allah yolunun yardımcılarıyız, Allah'a inandığık. Bil ki bizler müslümanlarız" demişlerdir (3/52).

Ehl-i Kitap ile ilgili bir âyette ise; "Onlara Kur'an okunduğu zaman, O'na inandığık. Çünkü o Rabbimizden gelen gerçektir. Aslında biz daha önce de müslümandığık" demişlerdir (28/53).

Zaten Kur'an'da belirtildiğine göre inananlara müslüman adını vere Allah'tır. "Allah uğruna gereği gibi cihad edin. O, sizi seçmiş, babanız İbrahim'in yolu olan dinde sizin için zorluk kılmamıştır. Daha önce ve Kur'an'da Peygamberin size şahit olması, sizin de insanlara şahit olmanız için size müslüman adını veren O'dur (22/78).

Zaman içerisinde Allah tarafından gönderilen bütün peygamberler ile toplumları alay etmişler (21/41), onları yalanlamışlar (22/43), onlara "öğretilmiş dediler" (44/14) olarak bakmışlar, kimilerini öldürmüşler (3/183), kimilerini de sürmüşlerdir. Genelde inanmayanların dedikleri; Biz, sizinle gönderilene inanmıyoruz, bizi çağırđın şeyden de şüphé ve endişe içindeyiz", olmuştur ((14/9). Bunun üzerine Allah inanmayanlardan birçoğunu helak etmiştir, Kur'an'ın bildirdiğine göre bu helak edilenler arasında Allah'ın birliğine inanmadıkları ve O'na kul olmak istemedikleri için Nuh, Hud, Sâyiğ (a.s.) kavimleri (7/58-73); inanmayıp sapıklık yaptıkları için Lut (a.s.) kavmi (7/80) ve ölçü ile tartıyı tam yapmadıkları için Şuayb (a.s.)'ın kavmi (7/85), ayrıca dokuz mucize ile gelen (17/101) Hz. Musa'ya inanmayan Firavun ve kavmi bulunmaktadır.

Kuran'ın bütününden anlaşıldığı üzere peygamberlerin çağrıları ve tebliğleri: Allah'ın varlığı, birliği, sonsuzluğu ve herşeyin yaratıcısı olduğu; bütün nefislerin ölümu tadacağu; kıyamette herkesin dirileceği ve yaptıkları işlere göre haksızlığa uğramadan aralarında hüküm verilerek ya cennete ya da cehenneme gidecekleri; insanların başıboş olmadıkları Allah'ın gönderdiği kitaplara uymaları ve peygamberlerini dinlemeleri, gibi konularda olmuştur.

C- EVRENSEL MESAJIN BOZULMASI (Tarihi Bakış)²

Hız. Muhammed (s.a.v.): "Cahiliyet dönemini bilmeyen bir kişi İslâm'ı tam olarak bilemez"³ buyurmuştur.

Burada yalnızca Arabistan'daki durumu değil, kısaca da olsa o zamanki dünyanın durumundan bahsedecek olursak, İslâm'ın ortaya çıktığı dönemde yeryüzünde, Yahudilik, Hristiyanlık, Budizm, Konfüsyüsçülük, Hinduizm, Zerdüşlük, Putperestlik vs. gibi pek çok din vardı. Buların bir kısmı ilâhi kaynaklı dinler iken, bir kısmı da ilâhi olmayan dinler olarak göze çarpmaktadır.⁴ O zamanın büyük devletleri olan Çin, Hindistan gibi bölgelerde Konfüçyüzcülük, Budizm, Hinduizm gibi dinlere inanılıyordu. Hinduizm'de binlerce tanrı bulunurken bu dinin şekilciliğine karşı gelen Buda'nın talimatları ise ters yönde ifrâda kaçıyordu.⁵

Kısacası, tarihi akış içerisinde dünyanın değişik bölgelerinde pekçok kişi, hayatlarını toplumlarının sosyal ve dini reformlarına harcamışlardı. Bu kişilere her dönemde, her ülkede rastlamak mümkündür.⁶

² Cahiliyet dönemi hakkında geniş bilgi için bkz. Uğur, Ahmet, İslâm Tarihi, Kayseri 1995, s. 5-8; Hizmetli Sabri, İslam Tarihi, Ankara 1995, s. 74-89.

³ es-Savvaf, İslâm'ın En Büyük Mucizesi Kur'an, Çev. Ramazan Nazlı, İst. 1988, s. 48

⁴ Geniş bilgi için bkz. Günay Tümer-Abdurrahman Küçük, Dinler Tarihi, Ankara 1988

⁵ Hamidullah Muhammed, İslam Peygamberi, Çev. Said Mutlu-Salih Tuğ, İstanbul 1961, 19-20.

⁶ Hamidullah, Initiation A L' İslam, Ankara, s. 1

Arabistan çevresine göz atacak olursak o dönemde Arabistan Kuzey'den Bizans İmparatorluğu, Doğu'da İran, Batı'da Habeşistan ve Güney'de Yemen ile çevrilmiş bulunuyordu. Bu bölgelerde yaygın olan dinler ise Yahudilik, Hristiyanlık, Mazdek ve Putperestlik gibi dinlerdi.

Bu dönemin Yahudileri olan İsrailoğulları M.Ö. 1000 yılında Davut (a.s.) sayesinde geniş bir krallık kurup aşağı yukarı bütün Kenan ilini, Suriye, Ürdün olmak üzere ele geçirmişler, Kudüs'ü de alarak kendilerine başkent yapmışlardı. Hz. Davut (a.s.)'dan sonra Hz. Süleyman döneminde ise parlak dönemlerini yaşamışlardı. Hz. Süleyman'ın ölümünden sonra ortaya çıkan karışıklar yüzünden İsrailoğullarının ülkesi Kuzey ve Güney olmak üzere ikiye ayrılmış, daha sonra da Kuzey kısmı Asurlar tarafından (M.Ö. 721)'de, Güney kısmı ise (M.Ö. 587) Babilyon ordusu tarafından Kudüs'ü yıkılmasıyla son bulmuştu. Bundan sonra İsraililer zama zaman toparlanmak istemişlerse de fırsat bulamamışlardır. M.S. 66'da yapılan bir ayaklanma hareketi olmuşsa da Roma Lejyonları tarafından yokedilmiş, Kudüs yeniden yerle bir edilmiş ve binlerce Yahudi katledilmişti. Daha sonra İsrailoğullarını kurtarmak için gelen Hz. İsa ise kendisine çok az taraftar bulabilmişti. Bundan sonra 7. yüzyıla kadar Filistin Roma İmparatorluğu'nun önemsiz ve ihmal edilmiş bir köşesi olarak kalacaktır.⁷

Hristiyanlık da Hz. İsa'ya sağlığında karşı çıkıp onu öldürmek isteyen Romalıların ve Roma İmparatorluğu'nun dini olmuştu.⁸

İran'da ise Hz. Peygamberin (s.a.v.) dünyaya geldiği döneme doğru Mazdeizm İran'ın resmi dini olmuştu. Bu dinin kurucusu Mazdek, saray halkının içerisinde imparator ve imparatoriçeye, imparatoriçesinin yalnızca imparatora ait olmadığını; bir erkeğin herhangi bir kadınla hatta imparatoriçe ile bile zevk etme hakkının olduğunu söyleyebiliyordu. Bu söze imparator ve imparatoriçe karşı çıkmadıkları gibi bu söz onları utandırmıyordu da.⁹

Bizans ile İran arasında yapılan savaşlarda, Roma İmparatorluğu Hristiyanlığı kabul ettikten sonra İran'ın ideolojik yapısı daha da belirginleşti ve dini farklılıklar siyâsi çehreye büründü. En son, Rumlar ile İran arasında, Batının ve Doğunun savaşı olarak doruğa ulaşan sirtüşme, eski dünya savaşlarının sonuncusu olarak VII. yüzyıl başlarında yapıyordu ve bu savaşın yaptığı yıkım Yunan uygarlığına öldürücü darbeyi vuruyordu.¹⁰

Bu dönemin en büyük medeniyeti Akdeniz ve Kızıldeniz havzasında yerleşmişti. Hristiyanlık ve Yahudilik bu medeniyeti bölmüştü. Bunlar aralarında savaşmıyorlarsa da, dostça da davranmıyorlardı. Yahudiler mümkün olduğu kadar Hristiyanlığın yayılmasını gizliden gizliye durdurmaya çalışıyorlardı.¹¹

Arabistan'a gelince, dini bakış açısından putperesti. Hristiyanlık, Mazdek vs.gibi dinleri kucaklamış olanlar azdı. Mekke'lilerde tek Allah kavramı vardı, ama putları Allah katında aracılar olarak kullanıyorlardı. İşin garibi ne öldükten sonra dirilmeye inanıyorlardı ne de ahirete, Ka'be'yi, ataları olan Hz. İbrahim'den sonra geçen iki bin yıl, bu ziyareti bir ticaret panayırına; dahası kişisel, sosyal ve ruhâni davranışlar üzerine en küçük bir etkisi olmayan pis bir putçuluğa dönüştürmüştü¹², ki bunlar arasında İsaf ve Nâile putları da bulunmaktadır. Rivâyete göre Mekke yöneticilerinden olan Cürhümlüler döneminde, İsaf ve Nâile adlarında iki Cürhümlünün Kabe içinde zina etmeleri üzerine ikisi de taş olmuşlardı. Bu putların sayısı 360'a yükseli-

⁷ Comay, Joan, Introducing Israel, London 1969, s. 21-25

⁸ Robert, J.M., The Penguin History of The World, England 1987, s. 267.

⁹ Hamidullah, İslâm Peygamberi, I, 23.

¹⁰ Robert, age, s.309 - 310

¹¹ Haykal, M.H., The Life of Muhammed, India 1994, s. 17.

¹² Bkz. İbnü'l-Kelbi, Kitabu'l-Esnam, nşr., Ahmet Zeki Paşa, Kahire, 1914; Hamidullah, Intiation A L'İslâm, s. 3.

yordu.¹³ Bu arada Arabistan'da özellikle Yemen ve Yesrib (Medine) gibi yerlerde oldukça kalabalık bir Yahudi toplumu yaşamaktaydı.¹⁴

D- Evrensel Mesajın Yenilenmesi

1- Evrensel Mesajın Sonuncusu Kur'an:

a- Allah Kur'an'ı Niçin İndirdi?¹⁵

İndirici ve koruyucusu Allah olan Kur'an'ın indiriliş sebeplerinden bir kısmını maddeler halinde sıralayabiliriz:

a) İnsanları karanlıktan aydınlığa çıkarmak için: "İnsanları, Rablerinin izniyle karanlıktan aydınlığa, övülen ve güçlü olan (Allah'ın) yoluna çıkarman için, bu sana indirdiğimiz bir kitaptır" (14/1);

b) İnsanları uyarmak için: "Bu Kur'an bana, sizi ve ulaştığı kimseleri uyarmam için indirildi" (6/19);

c) Tek bir ilah olduğunu bildirmek ve akıl sahiplerinin öğüt almaları için: "Bu (Kur'an), onunla uyarılınsınlar ve tek bir ilah olduğunu bilsinler ve akıl sahipleri öğüt alsınlar diye insanlara ulaştırılmıştır" (14/52);

d) Allah'tan başkasına kulluk edilmemesi için: "Allah'tan başkasına kulluk etmeyesiniz diye âyetleri genişçe açıklanmış bir kitaptır" (11/1-2);

e) Daha önce kendilerine kitap inmeyen toplumu uyarıp yol göstermek için: "Bu indirdiğimiz kutsal bir kitaptır, ona uyun ve sakının ki merhamet olunacaksınız. Bizden önce iki topluluğa kitap indirildi, bizim onların okuduklarından haberimiz yok dersiniz diye (indirdik). Şüphesiz o size Rabbinizden belge, yol gösterici ve rahmet olarak gelmiştir. Allah'ın âyetlerini yalanlayanlardan ve ondan yüz çevirenlerden daha zalim kimdir?" (6/155-157);

f) İnsanların ayrılığa düştükleri şeyleri onlara açıklamak ve kurtuluş yolunu göstermek için: "Biz, sana kitabı ayrılığa düştükleri şeyleri onlara açıklaman için ve inanan bir toplum için ise kurtuluş yolu ve bir rahmet olarak indirdik" (16/89);

g) Bir müjdecisi olarak: Sana her şeyi açıklayan ve müslümanlar için bir kurtuluş yolu, bir rahmet ve bir müjde olan kitabı indirdik" (16/89);

ğ) Dosdoğru olanları cennetle müjdelemek inananları da acıklı bir azabla uyararak için: "Doğrusu bu Kur'an doğru yola götürür, yararlı iş yapan insanlara büyük bir mükâfat var olduğunu ve ahirete inananlara da acıklı bir azab hazırladığımızı duyurur" (17/9-10); "Şüphesiz Rabbiniz Allah'tır, deyip dosdoğru yürüyenlerin üzerine melekler iner. Onlara, korkmayın, üzülmeyin, size vaad olunan cennetle sevinin derler" (41/30);

h) İnsanları düşünmeye sevk etmek için: "Eğer biz, bu Kur'an'ı bir dağa indirseydik, sen, onu Allah korkusu ile baş ederek paramparça olduğunu görürdün. Bu örnekleri insanlara düşününler diye veriyoruz" (59/21). Yine başka bir âyette "Açık deliller ve uyarmalarla insanlara, kendilerine indirilene açıklaman için sana bu Kur'an'ı indirdik. Umulur ki düşünüp anlarlar" (16/44); " O, göklerde ve yerde ne varsa hepsini sizin hizmetinize vermiştir. Elbette bunda düşünen topluluklar için deliller vardır" (45/13);

¹³ Ahmet Zeki Paşa a.g.e.; Taberi, *Millîyetler ve Hükümetler Tarihi*, (M.E.B.), çev.Zâkir Kadiri Ugan-Ahmet Temir, İstanbul 1992, IV, 74.; Hamidullah İslâm Peygamberi, İstanbul 1969. II, 129.

¹⁴ Haykal, a.g.e., s. 17

¹⁵ Bkz. Hüseyin, Atay, *Kuran'a Göre İslâm'ın Temel Kuralları*, Ankara 1981; *Kur'an'a Göre Ahırtirmalar*, I-II-III-IV-V., 1993-1995.

i) Daha önceki toplumların başlarına gelenleri bildirmek için: "Daha önce size vermediğimiz bütün imkânları kendilerine verdiğimiz ve gökten üzerlerine bol bol yağmurlar gönderip evlerinin altlarından ırmaklar akıttığımız nice nesilleri yok ettiğimizi bunlar görmediler mi? Biz onları günahları yüzünden yok ettik ve onların ardından başka nesiller yarattık" (6//);

k) İnsanlar arasında hükmetmek için: "Allah'ın sana gönderdiği şekilde insanlar arasında hükmedesin diye sana Kitabı hak ile indirdik" (4/105);

l) İnsanları araştırmaya yönlendirmek için: "Allah'ın yaratmaya nasıl başladığını sonra onu tekrarladığını görmediler mi?.. Yeryüzünde gezip dolaşın da, Allah ilk baştan nasıl yaratmış bir bakın. İşte Allah bundan sonra ahiret hayatını da yaratacaktır" (29/19-20); Onlar ayakta dururken, otururken, yatarken Allah'ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışını düşünürler. Rabbimiz! sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tesbih ederiz. Bizi cehennem azabından koru(derler)" (3/191);

m) İnsana neden, niçin ve nasıl yaratıldığını bildirmek için: "Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da huzura kavuşacağı eşini yaratan O (Allah)'dur" (7/189); Yarattığı şeyi güzel yaratan, insanın yaratılışım çamurdan başlatan, sonra onun soyunu bayağı bir suyun özünden kılan, sonra da onu şekillendiren ve ruhundan ona üfleyen Allah'tır" (32/7-8); Yarattılış sebebinin de; "Ben cinleri ve insanları bana kulluk etsinler diye yarattım" (51/56) âyeti belirler ve insanın değişik özelliklerini ise: "Biz insanı zorluk (zahmet ve sıkıntı) içinde yarattık" (90/4). "...insan zayıf yaratılmıştır" (4/28), "İnsan aceleci yaratılmıştır..." (21/37). "...insan pek hırslı yaratılmıştır" (70/19), âyetleri pek güzel belirlemektedir.

n) İnsanın aklını çalıştırması gerektiğini bildirmek için: "Eğer akıl erdiriyorsanız âyetlerimizi size açıklıyoruz" (3/118)¹⁶ İnsan ilme teşvik etmek için: "Hiç bilenle bilmeyenler bir olur mu?" ((39/9).

o) İnsanların emredildikleri gibi dosdoğru olmaları için: "Tevbe edip sana uyanlarla birlikte sen (ey Muhammed) dosdoğru ol" (11/112) vs. Daha bunun gibi pek çok değişik konulardaki âyetler Kur'an'ın indiriliş sebeplerini belirler.

b- Kur'an Önceki Kitapları Tasdik Eder, Ama İnsan Eli İle Yapılan Hataları Düzeltir

Hz. Muhammed (s.a.v.)'e indirilen Kur'an kendisinden önce öteki peygamberlere yine Allah tarafından gönderilmiş olan bütün kitapları doğrulamaktadır. Bununla ilgili olarak Kur'an'dan birkaç örnek verelim:

"Kendisinden önceki kitapları tasdik eden hak Kitabı sana indirdi. Önceden insanlara yol gösteren Tevrat'ı ve İncil'i de indirmişti. O doğruyu yanlıştan ayıran kitabı indirdi" (3/3-4).

"İndirdiğimiz bu kitap mübarektir. Kendisindekilerden öncekileri doğrular..." (6/92).

"Kur'an uydurulabilen bir söz değildir. Fakat kendisinden önceki kitapları tasdik eden, inanan topluma her şeyi açıklayan ve yol gösteren, rahmettir" (12/111) vs.

Yalnız Yahudilerin ve Hristiyanların ellerinde mevcut bulunan Kitabı Mukaddesi inceleyecek olursak, Kur'an'a uygun düşen bölümlerin yanında aykırı olan bölümlerin varlığı da göze çarpmaktadır. Bu yüzden yüce Allah müslümanların son kitabı olan Kur'an'ı göndererek Kitabı Mukaddes'te bulunan bu hatalara dikkat çekmektedir. Bunlarla ilgili birkaç örnek verecek olur-

¹⁶ Hüseyin Atay, akıl ve vahiy bilgisi ile ilgili olarak şöyle der; "...Hz. Peygambere gelen vahiy bilgisi, aklı selim bilgisinin dışında yeni bir bilgi kaynağı getirmiş ve aklı selimin bilgisini de desteklemeyi açıklamıştır. Böylece insan iki bilgi kaynağına sahip oldu. Biri tabii bilgi kaynağı olan akıl, diğeri sözlü bilgi kaynağı olan vahiy. Akıl genel bilgi kaynağı, vahiy ise özel bilgi kaynağıdır. Akıl her insana doğuştan verilmiş, vahiy ise özel kişiler tarafından bildirilmiştir. Bu noktada akıl ve vahiy arasında sorumluluk bakımından şu farklılıklar bulunmaktadır. İnsan doğuştan zorunlu olarak akla göre sorumludur. Vahye göre sorumlu olmak doğuştan değil, irade hürriyetine bağlıdır..."

(Kur'an'a göre Araştırmalar, V.20)

sak mesela, Kitabı Mukaddes'in Tekvin (Bab 1-2) ve Çıkış (Bab 20/11) gibi bölümlerinde şöyle denilmektedir; "...Çünkü Rab gökleri, yeri ve denizi ve onlarda olan bütün şeyleri altı günde yarattı ve yedinci günde istirahat etti..." Bu bölümden de anlaşılacağı gibi Yaratıcı olan Allah'ın yorgun düşmüş olması sözkonusudur. Kur'an buna şöyle cevap verir: "Andolsun ki gökler ile yeri ve ikisinin arasındakileri altı günde yarattık ve biz bir yorgunluk da duymadık" (50/38) demektedir.

Meleklerin yiyip içmeleriyle ilgili olarak Kitabı Mukaddes'te şöyle bir ibâre vardır: (Melekler), onun (Lut) yanına geldiler ve evine girdiler. Lut onlara ziyafet yaptı, mayasız ekmeğe pişirdi ve yediler (Tekvin 19/3).

Kur'an'da ise: "...Elçilerimiz (melekler) İbrahim'e müjdeyi getirip selamladılar. O da selamı alıp beklemeden kızartılmış bir buzağı getirdi. Ellerini yemeğe uzatmadıklarını görünce, onları yadırgadı ve onlardan kalbine bir korku geldi. Onlar korkma! Çünkü biz meleğiz. Lut kavmine gönderildik, dediler" (11/69-70).

Kitabı Mukaddes'te, İsrail'in Allah'ın oğlu olduğu belirtilmektedir. "...Rab şöyle dedi: İsrail benim ilk oğlumdur; ve sana diyorum (ey Firavun!), oğlumu salıver ki bana ibadet etsin..." (Çıkış, 4/22-23). Ayrıca Hz. Üzeyr ve Hz. İsa (a.s.) için de Ehl-i Kitap Allah'ın oğulları demişlerdir. Kur'an bunlara şöyle cevap verir:

"Yahudiler, Üzeyr Allah'ın oğludur, dediler. Hristiyanlar da, İsa Allah'ın oğludur, dediler. Bu daha önce inkâr edenlerin sözlerine benzeterek ağızlarında geveledikleri sözdür. Allah onları yok etsin! Nasıl da uyduruyorlar. Onlar, Allah'ı bırakıp hahamlarını, papazlarını ve Meryem oğlu İsa'yı rableri olarak kabul ettiler. Oysa tek Tanrıdan başkasına kulluk etmemekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka ilah yoktur. Allah koştuıkları eşlerden çok yücedir" (9/30-31).

Yine Kitabı Mukaddes'te Yakup'un (Tekvin 35/9), İbrahim'in (Çıkış 6/23), Musa'nın ve Harun'un Allah'ı gördükleri yazılıdır (Çıkış 24/10) ve İsrail'in Allah'ından bahsedilmektedir. Ayrıca Allah'ın, Musa ile yüzyüze görüştikleri bildirilmektedir (Çıkış 23/11).

Kur'an'da ise bu konuda şöyle denmektedir: "Musa belirlediğimiz yere gelip de Rabbi onunla konuşunca, Musa: Rabbim! Bana görün de sana bakayım, deyinca; Allah: Sen, beni göremeyeceksin, ama dağa bak, eğer o yerinde kalırsa sen de beni göreceksin buyurdu. Rabbi dağa tecelli edince onu yerle bir etti ve Musa da bayılıp düştü. Ayılınca: Seni tenzih ederim, Sana tevbe ettim ben inananlardan ilkiyim dedi (7/143). Başka bir âyette de: "Gözler O'nu göremez, O bütün gözleri görür..." (6/103) buyurulmaktadır.

Ayrıca İncil'de İsa'nın Allah'ın oğlu olduğu (Matta 3/17,4/3; Yuhanna 2/4; Markos 1; Luka 1/32, vs.) ve Allah'ın da baba olduğu (Matta 12/25; Luka 1/32, vs.) pek çok yerde geçmektedir. Dahası Allah'ın ölümlerin değil, yalnızca dirilerin Allah'ı olduğu (Markos 12/27), yine İsa'nın rab olduğu (Luka 2/11) yazılıdır.

Kısacası, Kitabı Mukaddes'te bunlara benzeyen pekçok konular vardır. Tevrat'ın dediğinin tersine Allah yalnızca İsrail'in değil, âlemlerin Rabbidir. Kur'an asla "Arapların Allah'ından" ya da "Müslümanların Allah'ından" bahsetmez, onun bahsettiği "bütün âlemlerin Rabbi" olan bir tek Allah'tır.

Yine Kitabı Mukaddes'te (Tevrat), "Allah her kır hayvanını ve göklerin her kuşunu topraktan yaptı ((Tekvin 2/19)" denmektedir. Kur'an ise "Allah bütün canlıları sudan yaratmıştır. Kimi karnı üzerine sürünür, kimi iki ayakla yürür, kimi dört ayakla yürür" (24/45) derken başka bir âyette de canlı olan her şeyi sudan yarattık" (21/30) buyurmaktadır.

Son olarak da Ehl-i Kitap'a yasaklanan bazı yiyecekler Müslümanlara helal kılınıyor: "Yahudilere tırnaklı her hayvanı haram kılmıştık. Onlara sığır ve davarın, sırt, bağırsak ve kemik yağları dışında, iç yağlarını da haram kılmıştık. Aşırı gitmelerinden ötürü onları bu şekilde

cezalandırdık" (6/146). Yine Tevrat'ta İsrail oğullarına yenilmesi yasak olan deve eti (Levillier 11/4), Müslümanlara helal kılınmıştır (6/144).

c- Kur'an'da Ehl-i Kitap'a Hitap, Müslümanlarla İlişkileri ve Bazı Uyarılar

Kur'an toplu halde insanlığa hitap ettiği gibi özel olarak Ehl-i Kitap'tan onlara da hitap etmektedir. Bu konuda Kur'an'da pek çok âyet vardır. Bir kaç örnek verilecek olursa:

"De ki: Ey Ehl-i Kitap! Ancak Allah'a kulluk etmek, O'na bir şeyi eş koşmamak, Allah'ı bırakıp birbirinizi rab olarak benimsememek üzere, bizimle sizin aranızda ortak olan söze gelin, eğer yüz çevirirlerse, bizim Müslüman olduğumuza şahit olun, deyin" (3/65).

"Ey Ehl-i Kitap! Kitapta gizlemekte olduğunuz bir çok şeyi açıklayan bir çoğunu da bağışlayan elçimiz size gelmiştir. Gerçekten size Allah'tan bir nur ve apacık bir kitap gelmiştir"(5/15).

"Ehl-i Kitap olanlar inanmış olsalardı, kendileri içi daha hayırlı olurdu. İçlerinde inananlar bulunmakla birlikte, çoğu yoldan çıkmıştır" (3/110).

"Ehl-i Kitap'tan hepsi bir değildir. Onlardan geceleri secdeye kapanarak Allah'ın ayetlerini okuyup duranlar vardır. Bunlar, Allah'a ve Ahiret Gününe inanırlar. Kötülükten men ederler, iyiliklere koşarlar, işte onlar iyilerdendir"(3/113-114).

Ehl-i Kitaptan Allah'a, size indirilene ve kendilerine indirilmiş olana inananlar vardır. Onlar Allah'a alçak gönüllükle boyun eğerler, onlar Allah'ın ayetlerini az bir değere değışmezler. Onların Mükafatı rableri katındadır"(3/199).

Kur'an'ın Ehl-i Kitap'a hitabı ve yaptığı çağrılarının yanında, müslümanların onlarla en güzel mücadele etmeleri gerektiği konusunda da ayetler vardır :

"Ehl-i kitap'tan zulmedenler dışında, onlarla en güzel şekilde mücadele edin. Şöyle deyin : Biz, bize indirilene de size indirilene inandık. Bizim İlahınız da sizin ilahınız da birdir. Biz ona teslim olduk"(29/46). Bu arada Allah, inananların Ehl-i Kitap'tan bazıları konusunda uyarır ve dikkatli olmaya çağırır : "Ey inananlar! Kendilerine kitap verilenlerin bir takımına uyarmanız, sizin inancınızdan sonra sizi kâfir olmaya çevirirler" (3/100). Başka âyetlerde ise: Sen onların dinine uymadıkça Yahudiler de Hristiyanlar da senden razı olmazlar. De ki: Doğru yol ancak Allah'ın yoludur. sana gelen ilimden sonra eğer onların arzularına uyarsan, and olsun ki, Allah'tan sana ne bir dost ne de bir yardımcı olur" (2/120). "Ey inananlar! Yahudi ve Hristiyanları dost edinmeyin, onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden kim onlara dost olursa o da onlardadır. Allah doğru yola eriştirmez" (5/51).

d- Kur'an'ın Çağrısı Cinleri de Kapsamaktadır

"Ben cinleri ve insanları ancak bana itaat etsinler (kulluk etsinler) diye yarattım" (51/56) diyen Yüce Allah, cinlerin Hz. Muhammed (s.a.s.)'den Kur'an dinlemeleri ile ilgili olarak bir olayı Ahkâf suresinde şöyle anlatmaktadır:

"Cinlerden Kur'an dinleyecek bir takımı sana yöneltmiştik. Onlar Kur'an dinlemeye hazır olunca birbirlerine: Susun, dediler. Kur'an'ın okunması bitince, her biri birer uyarıcı olarak toplumlarına döndüler ve dediler ki: Ey topluluğumuz! Doğrusu biz Musa'dan sonra indirilen, kendinden öncekileri doğrulayan, gerçeği ve doğru yolu gösteren bir kitap dinledik. Ey topluluğumuz Allah'a çağırana uyun ve ona inanın ki Allah da sizin günahlarınızı bağışlasın ve sizi can yakıcı azabdan korusun" (46/29-31).

Bundan sora gelen Cin suresinde ise, cinlerin Kur'an'ı dinleyip gittikten sonra kendi aralarında geçen olay, Hz. Muhammed'e aşağıdaki şekilde anlatılmaktadır:

"De ki: Cinlerden bir topluluğun Kur'an'ı dinlediği bana vahyedildi. Onlar şöyle demişlerdir: Doğrusu biz, gerçek yola götüren, hayrete düşüren bir Kur'an diledik ve ona inandık. Biz Rabbimize hiçbir şeyi ortak koşmayacağız(3). Gerçek şu ki Rabbimizin şanı çok yücedir. O, ne bir eş ne de bir çocuk edinmiştir (4). Gerçekten aramızdaki alçak, Allah'a karşı yalansöylüyordu (5). Oysa ki biz, insanların ve cinlerin Allah'a karşı yalan söylemeyeceklerini sanırdık(6). Gerçekten bir takım insanlar, cinlerin bir takımına sığınırlandı da onların azgınlıklarını artırırlandı (7). Onlar da sizin sandığınız gibi Allah'ın kimseyi yeniden diriltmeyeceğini sanırlardı (8). Gerçekten biz gökyüzünü yakaladık ve onu sert bekçiler ile atılan ateşlerle donatılmış bulduk (9). Biz dinlemek için gökyüzünün bazı yerlerinde oturduk, ama şimdi kim dinlerse kendisini izleyen bir ateş bulur (10). Yeryüzündekilere bir kötülük mü istendi ya da Rabpleri onlara bir iyilik mi diledi, biz gerçekten bilmeyiz (11). Bizim aramızda iyiler de var, alçaklar da var; çeşit çeşit yollara ayrıldık (12). Biz, yeryüzünde Allah'ı âciz bırakamıyacağımızı ve kaçarak da O'nu âciz bırakamıyacağımızı düşündük (13). Yol göstereni dinleyince ona inandık. Kim Rabbine inanırsa, ne kaybetmekten korksun ne de haksızlıktan (14). İçimizde müslüman olanlar da var, yoldan çıkanlar da var. Kim İslâm olursa onlar gerçek yolu arayanlardır" (721-14). Bu âyetlerden de anlaşıldığı gibi Kur'an'ın mesajı insanları aşmaktadır. Böylece âlemleri içine alan bin mesaj olduğu ve Hz. Muhammed'in de âlemlere gönderilen bir Peygamber olduğu ortaya çıkmaktadır.

2- Evrensel Mesajın Son Tebliğcisi

Daha önce üzerinde durduğumuz peygamberlerin hepsi, bir tek zincirin halkalarını oluştururlar. Yine belirtildiği gibi hepsinin kaynağı bir ve gösterdikleri yol da İslâm olmuştur. İnananlar, onlar arasında bir ayırım yapmadan hepsine inanırlar. Onların hepsi müslümandılar ve Allah'tan birer rahmet olarak insanlara gönderilmişlerdir. İnsanlığa gönderilen son rahmet de Hz. Muhammed (s.a.s.)'dir. Allah, İslâmî tebliğ için gönderdiği peygamberlerinden, kendilerinden sonra gelecek olan Hz. Muhammed'e inanıp yardım etmeleri için söz almıştır. Bu konu ile ilgili olarak Yüce Allah Kur'an'da şöyle buyurmaktadır: And olsun ki size kitap, hikmet verdim; siz de olanı tasdik eden bir peygamber gelecek, ona mutlaka inanacaksınız ve ona mutlaka yardım edeceksiniz, ikrar edip bu ahdi kabul ettiniz mi?" demişti. "İkrar ettik" dediklerinde "Şahit olun, ben de sizile birlikte şahitlerdenim" demişti (3/81). Böylece Hz. Peygamberden önceki peygamberler kendi toplumlarına Hz. Muhammed'in geleceğini müjdelemişler ve ona inanmalarını istemişlerdir.

Yüce Allah bunu bize Kur'an'da şöyle anlatmaktadır: Kendilerine kitap verdiklerimiz, onu (Muhammed), oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Onlardan bir kısmı, doğrusu bile bile gerçeği gizlerler" (2/146).

"Meryem oğlu İsa: Ey İsrail oğulları! Doğrusu ben, benden önce gelmiş olan Tevrat'ı doğrulayan, benden sonra gelecek ve adı Ahmet olacak olan bir peygamberi müjdeleyen, Allah'ın size gönderilmiş bir peygamberiyim" demişti (61/).

Böylece, göklerin ve yerin hükümrانlığını kendisinin olan, çocuk edinmeyen, hükümrانlıkta ortağı bulunmayan, yarattığı her şeyi ölçülü bir şekilde düzenleyen ve âlemleri uyararak için kulu Muhammed'e iyiyi kötüden ayıran Kur'an'ı indiren Yüce Allah (25/1-2), Hz. Muhammed'i âlemlere rahmet olarak gönderiyor (21/107) ve bazı âyetlerde ona şunları böylemesini bildiriyordu:

"Ey insanlar! Ben sizin için ancak bir uyarıcıyım (22/49), Müslümanların ilki olmakla emrolundum (39/12), doğrusu ilahınız tek bir ilah olduğu bana vahyolundu. Artık müslüman olacak mısınız? (21/108).

Başka âyetlerde ise Yüce Allah, "Allah'a uyun, Peygambere uyun. Eğer yüz çevirirseniz, peygambere düşen ancak ona yüklenenden ve siz de kendinize yüklenenden sorumlusunuz. Eğer ona uyarsanız doğru yolu bulursunuz. Peygambere düşen ancak tebliğdir" (24/54) derken, bazılarında da "Biz seni bütün insanlara ancak müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik, ama insanların

çoğu bilmezler" (34/28), ya da "Ey Peygamber! Biz seni bir şahit, bir müjdeci olarak gönderdik" (33/45-46), veya "O (Muhammed) Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur" (33/40) denmektedir.

Kısacası son peygamber olarak gönderilen Hz. Muhammed (s.a.s.) peygamberlik görevini aldıktan sonra hiçbir ırk, hiçbir bölge, hiçbir dil ayrımı yapmadan bütün insanları Allah'ın dinine çağırarak tebliğini yapmıştır. 23 yıllık peygamberliği döneminde kendisine uyanlar arasında başta Araplar olmak üzere, Habeşlilerden, Yahudilerden, İranlılardan, Mısırlılardan, Rumlardan vs. milletlerden kişiler görmekteyiz.

Bu sürenin sonunda Veda Haccında irâd ettiği Veda Hutbesinde, Hz. Muhammed, yine bütün insanlığa sesleniyor ve "Ey insanlar!" diyerek hitap ediyor; Allah'ın birliği üzerinde o'duktan sonra, sbütün insanların O'na döneceğini, kendisinin Allah'ın kulu ve elçisi olduğunu; emanetlere uyulması gerektiğini; faizin kaldırıldığını; zulmün yasaklandığını; kan davalarının kalktığını; eşlerin birbirleri üzerinde hakları olduğunu ve kadınların, namuslarının korunmaları gerektiğini; inananların kardeş olduklarını ve birbirlerinin mallarında haksızlık yapılmamasını; kendisinin ölümünden sonra insanların birbirlerini öldürerek kâfirlerden olmamaları gerektiğini; insanların Rabbinin bir tek olduğunu, atalarının bir olduğunu, herkesin topraktan yaratılmış olan Adem'in çocukları olduğunu ve Allah katında insanların eşit olduğunu, üstünlüğün yalnızca Allah'tan sakınmakla olacağını bildiriyor ve insanların dalalete düşmemeleri için kendilerine Allah'ın kitabı ile kendisinin sünnetini bıraktığını açıklıyor.¹⁷

Bazı kimselerin aklına Hz. Muhammed (s.a.v.)'den başka bir peygamber gelecek mi? Ya da, İslâm dininden sonra başka bir din gelecek mi? soruları aklı gelebilir. Bu sorulara en güzel cevapları yine Yüce Kur'an'da bulmaktayız. Bu konularla ilgili âyetleri incelediğimiz zaman, kesinlikle böyle bir şeyin olmayacağı ortaya çıkmaktadır. Konuyla ilgili Kur'an'dan örnekler verecek olursak, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in kesinlikle son peygamber olduğunu aşağıdaki âyet göstermektedir.

"Muhammed erkeklerden hiç birinin babası değildir. O Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur" (33/40).

İslâmın son din olduğunu ise şu âyetler ifade etmektedir.:

"...bugün, inkârcılar sizi dininizden etmekten umutlarını kesmişlerdir, onlardan korkmayın, benden korkun. Bugün size dininizi tamamladım, üzerinize olan nimetimi de tamamladım ve din olarak sizin için İslâmı beğendim (5/3). Allah katında din şüphesiz İslâmdır...(3/19), kim İslâmdan başka bir dine uyarsa, onunki kabul edilmeyecektir ve o kıyamette zarar edenlerden olacaktır (3/85). Allah kimi doğru yola iletmek isterse onun göğsünü İslâma açar, kimi de saptırmak isterse onun göğsünü daraltır, sanki göğsü çıkıyormuş gibi...(6/125). Allah zâlimler topluluğunu doğru yola erdirmez (61/7) âyetlerinden de anlaşılacağı gibi son din İslâmdır ve İslâm'dan başka bir din de kesinlikle Allah katında geçersizdir. Hz. Muhammed de son Peygamberdir. Mülûmanlar ise, " Siz insanlar için ortaya çıkarılan iyiliği emreden hayırlı bir ümmetsiniz "(3/110) âyetiyle vasıflandırılmış bir toplumdur. Onlar Allah'ın dininden başka bir din mi arıyorlar? Oysa göklerde ve yerde olanlar ister istemez O'na teslim olmuşlardır (müslüman olmuşlardır) ve O'na döneceklerdir (3/83).

"Bütün dinlerden üstün kılmak üzere Peygamberini doğruluk rehberi ile ve gerçek bir din ile gönderen O (Allah)'dur. Şâhit olarak Allah yeter (48/28). Müşrikler sevmeseler de, dinini

¹⁷ İbnü'l-Esir, el Kamil fi't-Tarih, Beyrut 1989,II,302-303; İbn Sa'd, Tabakât, Beyrut 1985,II, 172-189.; İbn Kesir, es-Siretü'n-Nebeviyye, Beyrut ty., II, 360

bütün dinlerden üstün kılmak için Peygamberini doğruluk rehberi ile ve gerçek dinle gönderen O'dur (61/9).

c- Bugünkü Durum ve Evrensel Mesajın Tebliği

Bugün gerek Batıda gerekse bazı İslâm ülkelerinde bir kısım çevrelerin İslâmı bir öcü gibi algıladıkları görülmektedir. Öyle ki, İslâmı insana yaşama hakkı vermeyen bir din gibi bilmektedirler. Oysa İslâm, beşeriyati insanca yaşatmak için gönderilmiş bir dindir. İnsanların böyle yanlış bilgi edinmelerinde, bir çok sebebler vardır. Bize göre bunların en önemlilerinden biri bilgisiz müslümanların davranışları ve imajlarıdır.

İslâm konusunda yanlış kanâata sahip olan 18 insanlarla konuşulduğu ve gerçekler kendilerine söylendiği zaman söylenilenleri merakla dinlemekteydiler. Sonunda "Biz böyle bilmiyorduk" demekten kendilerini alamamaktadırlar. Elbette, içlerinde katı davrananlar da olmaktadır. Ancak ister inansın ister inanmasın İslâm'ı bilmeyen bu insanlara İslâm'ı tebliğ etmek gerekmektedir. Hz. Muhammed (s.a.v.) ölmüştür, ama Kur'an ve İslâm bakıdır. Ondan sonra hiç bir peygamber gelmeyeceğine göre İslâm tebliğ edilecek ve yaşanacaktır.

Burada İslâmı kim tebliğ edecektir sorusu akla gelebilir. Şüphesiz bu konuda yetkili olanar dinî doğru bileler ve özellikle de müslüman âlimlerdir. Alimler, Peygamberlerin mirasçıları olduklarından ve ilim onlara miras bırakıldığından 19 , bir çeşit tebliğ görevi olan bu iş onlara düşmektedir.

Alimlerin de, "dinde zorlama yoktur" (2/256) buyruğu gereğince, kimseyi zorlamadan, incitmeden ama tatlı bir dille ve uygun metodlarla bu görevi yerine getirmeleri gerekmektedir. Bu konuda Kur'an ön plana çıkarılmalıdır ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'in tebliğ yöntemi uygulanmalıdır. Kısaca Allah'ın yüce Kur'an'da: "Allah sizin için kolaylık ister, kesinlikle size zorluk istemez" (4/28) emri ile Hz. Muhammed (sav)'in " kolaylaştırın, zorlaştırmayın, müjdeleyin, nefret ettirmeyin"² buyruğu doğrultusunda tebliğ yapılmalıdır.

Ayrıca:

"Firavun'a gidin doğrusu o, azmıştır. Ona tatlı dille konuşun belki o öğüt dinler, ya da korkar"(20/43_44).

"Sen, Rabbin'in yoluna bilgelikle ve güzel öğütle çağır, onlarla en güzel şekilde mücadele et. Çünkü Rabbin kendi yolundan sapanları en iyi bilendir, O, doğru yola erenleri de bilendir" (16/125).

"Eğer puta tapanlardan biri sana sığınır onu güvene al. Taki Allah'ın sözünü dinlesin. Sonra onu güven içinde olacağı yere ulaştır. Çünkü, onlar bilgisiz bir topluluktur"(9/6).

"Onların Allah'tan başka yalvardıklarına sövmeyin. Sonra onlar da bilmeyerek Allah'a söverler"(6/108).

¹⁸ Bkz. Fiğlali, E.R., Aydın, M.S., "Değişim Sürecinde İslâm", *İslâmî Araştırmalar*, Ankara, 1993, VI. sayı; 4.s. 222-229.

¹⁹ Buhâri, (3 İlm. 10) c. İs. 24, Mısır 1311; Ebu Davut (II m 1, H. No 3641) III, 317

²⁰ Geniş bilgi için bkz. Önkal Ahmet, *Rasulullah'ın İslama Da'vet Metodu*, Konya 1993; Abd-al Rahman Azzam, *The Eternal Message of Muhammed*. Cambridge 1993

²Buhari, (Megazi 61 No. 4341)V.126

"İyilikle kötülük bir olmaz. Sen kötülüğü en güzel bir tavırla önle. O zaman seninle arasında düşmanlık olan kimse sana yakın bir dost olur"(41/34). vs...gibi ayetler tebliğ yapanlar için esas olmalı ve ışık tutmalıdır. Kur'an'da konu ile ilgili başka pek çok ayet vardır.

Sonuç olarak, belirtmek isteriz ki, Allah tarafından bütün insanlara gönderilen ve insanı Allah'a götüren bir araç olan İslam, İçerisine gönüllü olarak giren kişilerin yeryüzünde huzur ve barış içerisinde yaşamalarını sağladığı gibi, ayrıca onların, Allah huzuruna çıkarken de yüzleri ak olarak çıkmalarını ve öte dünyalarını da kazanmalarını temin eder. İslama girmek istemeyen insanları ise, Yüce Allah, yeryüzündeki aldatici ve geçici yasayıya kanmamaları gerektiği, öte dünyada bu dünyada yaptıkları kötülükler yüzünden kendileri için acıklı bir yaşayışın varlığı konusunda uyarır. Bu yüzden, sonra pişman olmalarının kendilerine bir yarar sağlamayacağını bildirir.

De ki: Ey kendilerine kötülük edip aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden umudunuzu kesmeyin. Doğrusu Allah günahların hepsini bağışlar. Çünkü O' bağışayıcıdır, acıyandır. Rabbinize yönelin. Azâb size gelmeden önce Rabbinizden size inen en güzel (Kur'an)'a uyun. Kişinin; Allah'a karşı aşırı gittiğim içi bana yazıklar olsun. Gerçekten ben alay edenlerdendim, diyeceği günden sakının. Ya da; Allah beni doğru yola erişirse idi sakinlerden olurum diyeyeceği, ya da azâbı gördüğünde: Keşke benim için geri dönüş olsaydı, iyilerden olurum, diyeceği günlerden sakının" (39/53-58).

BİBLİYOGRAFYA

- Ahmet, Uğur, **İslâm Tarihi**, Kayseri 1995
Atay, Hüseyin, **Kur'an'a Göre Araştırmalar**, I-V., Ankara 1993-1995
Aydın, Mehmet S., "Değişim Sürecinde İslâm", **İslâmi Araştırmalar**, c. 6, sayı: 4, Ankara 1993.
Azzam, Abd-al-Rahman, **The Eternal Message of Muhammed**, Cembridge 1993, **Buhâri**, (3 İlm. 10) c. 1, Mısır 1311.
Comay, Joan, **Introducing İsrail**, London 1969.
Ebu Davut (İlm 1, H No 3641) III, 317.
el Mu'cemu Metni'-Lugat. Beyrut 1959
El-Mu'cemu'l- Arabiyyu'l Esasi, "İslam" Alesco, 1989
el-Müncid, Beyrut, tarihsiz
es-Savvaf, **İslâm'ın En Büyük Mucizesi Kur'an**, Çev.Ramazan Nazlı, İstanbul 1988
Fiğlalı, Ethem Ruhi, "Değişim Sürecinde İslâm" **İslâmi Araştırmalar**, c.6,sayı:4, Ankara 1993.
Hamidullah, Muhammed, **İnitiation A L' İslâm**, Ankara 1974.
.....İslâm Peygamberi , İstanbul 1966-69, I, II.
Haykal, M.H., **The Life of Muhammed**, İndia 1994.
Hizmetli, Sabri, **İslâm Tarihi**, Ankara 1995.
İbn Sa'd, **Tabakât**, Seyrut 1985.
İbn Kesir, **es-Siretü'n-Nebeviyye**, Beyrut ty.
İbnü'l-Esir, **el-Kamil fi't-Tarih**, Beyrut 1989.
İbnü'l-Kelbi, **Kitabü'l-Esnam**,nşr., Ahmet Zeki Paşa Kahire 1914
Kur'an
Önkal, Ahmet, **Rasulullah'ın İslâma Da'vet Metodu**, Konya 1993.
Robert M., **The Penguin History of The Wdrld**, England 1987.
Taberi, **Milletler ve Hükümdarlar Tarihi**, Çev. Z.K. Ugan-Ahmet Temir, İstanbul 1992.
Tümer, Günay-Küçük, Abdurrahman, **Dinler Tarihi**, Ankara 1988